

Příběh rožnovské Struhy

Richard Sobotka

Příběh rožnovské Struhy

Richard Sobotka

Struha – zaniklá vodní tepna Rožnova pod Radhoštěm

Příběh rožnovské Struhy je malým ohlédnutím za historií tohoto podivuhodného zařízení, které bylo po dlouhá staletí nedílnou součástí města Rožnova.

Struha, tento uměle vytvořený kanál, od roku 1973 nepoužívaný a dnes už téměř zaniklý, patřila spolu s dřevěnými stavbami od nepaměti ke zvláštnostem Rožnova pod Radhoštěm. Voda ve Struze ubíhala nejprve podél úpatí Petřekovy stráně, pak kolem pěkných vilek v Čechově ulici, napříč městskou zástavbou a středem města, až se nakonec vlila do říčky Hážovky a spolu s její vodou se vrátila zpátky do řeky Bečvy. Mezi těmito dvěma body vykonala kus práce – občerstvila, osvěžila, posloužila, obveselila i potěšila. A také zkrášlila město a zpříjemnila ovzduší.

Roku 1676 čítalo město pouhých 86 domů (40 gruntů a 46 chalup), vesměs postavených ze dřeva, i proto byl Rožnov nazýván Dřevěným městečkem. Ve všeobecnou známost vešel

Vyšlo v rámci projektu tvůrčí skupiny seniorů „**Město v mé paměti**“ při Městské knihovně v Rožnově pod Radhoštěm.

Foto na obálce: Vpust vody z Rožnovské Bečvy nad horním rožnovským splavem.

Tvůrčí skupina seniorů při rožnovské městské knihovně pořádá v letních měsících vycházky po zajímavých místech Rožnova pod Radhoštěm.

Rožnov po roce 1796, ale zejména od poloviny 19. století jako oblíbené a vyhledávané klimatické lázně. Lázeňská sezóna oficiálně začínala 15. května a ukončena byla 15. září. V některých letech početná lázeňská klientela nezřídka čítala víc hostů, než mělo Dřevěné městečko obyvatel. Poněvadž město kromě hotelu Radhošť a několika pohostinství nemělo dostatečnou ubytovací kapacitu, spokojili se méně zámožní hosté i s ubytováním v privátech, v nouzi

třeba i na půdě na seně. Éra klimatických lázní vrcholila na přelomu 19. a 20. století. Válečné události obou světových válek však lázeňský ruch utlumily. Klimatické lázně v Rožnově, původně orientované především na pletařský průmysl, zanikly v poválečném období s nástupem elektrotechnického průmyslu. Rychlý rozvoj průmyslu měl za následek i nárůst obyvatel města. Ještě roku 1950 měl Rožnov jen asi 3 000 obyvatel, ale s rozvojem průmyslu vzrostl na více jak 18 000 obyvatel, pro které byla budována nová sídliště (po zániku Tesly má Rožnov v současnosti více než 16 000 obyvatel).

Ještě počátkem 19. století tvořily město převážně dřevěné měšťanské domy postavené kolem rynku. Obživu zajišťovala především zemědělská činnost. Téměř každý měšťanský dům měl kromě obchodu a jednoho i více tkalcovských stavů textilní manufaktury také své hospodářství.

Na západní straně náměstí byla hospodářská část budov s chlévy, podloubím k uzavírání dobytka po návratu z pastvin a v přední části budov s umístěnými hnojišti, která byla o slavnostech zakrývána chvojím a květy. Obytné prostory byly umístěny v zadní části budovy. Tam domy oddělovala od zahrad se stodolami úzká cesta a Struha. Za nimi ubíhala ulice Za Stodolami

(dnešní Pionýrská), která tvořila hranici mezi vlastním městem a lesoparkem Hájnicí – městským parkem. Za ním už protékala řeka Bečva.

Za měšťanskými domy na východní straně náměstí se rozprostíraly polnosti v městské části Záhumní (dnes sídliště Záhumení, postavené v letech 1950–1960).

Na východním okraji řady měšťanských domů stával proslulý hotel Radhošť, velmi moderní na svou dobu se sálem pro 300 osob, s ubytováním, garážemi, restaurací a později dokonce i s biografem. Za hotelem Radhošť měl své místo i lesík, který se táhl až k pěkným vilkám v malebné uličce Zátíší, tehdy už poměrně vzdálené od městské zástavby.

Město Rožnov v podstatě tvořily měšťanské domy, rozmístěné v obdélníku kolem rynku.

Byly to však také nejdůležitější ulice: Dolní (dnes Nádražní), která po dolním mostě přes řeku Bečvu přiváděla pocestné a především lázeňské hosty, pak ulice Horní (dnes Bayerova), směřující od náměstí do Tylovic, která žila čilým obchodním a řemeslným ruchem. Třetí byla ulice Frenštátská (dnes Palackého), která začínala na náměstí a směřovala kolem lesoparku k hornímu mostu přes řeku Bečvu a tvořila důležité spojení na město Frenštát pod Radhoštěm a obce

Dolní, Prostřední a Horní Bečvu. Kromě těchto tří hlavních ulic se v intravilánu nacházely další méně významné uličky, již zmiňovaná Za Stodolami (dnes Pionýrská), Dolní Dráhy v městské části Kramolišov, také ulička Zátíší a v úvodní části Struhy pak nedaleko dnešního ředitelství Valašského muzea též noblesní ulice Čechova s vilkami místní honorace.

Město Rožnov je situováno do rohu (snad proto právě Rožnov) mezi řeku Bečvu a říčku Hážovku. Jiné vodní zdroje kromě několika málo studní obyvatelé neměli. Situace se změnila po vybudování Struhy, která napájela městské jádro. Sloužila jako zdroj energie především mlýnů, a takto se stala nezbytnou součástí města Rožnova.

Kdy Rožnované Struhu vybudovali? Patrně už počátkem 16. století v čase, kdy se začínal rozvíjet průmysl. Voda Struhy během své pouti původně roztáčela dva mlýny, zmiňované už roku 1507. Jeden byl u říčky Hážovky, tak zvaný dolní, který byl později přestavěn na papírnu. Horní mlýn (dnes podle posledního majitele zvaný Paláčekův), jehož budova podnes stojí jen něco málo přes sto metrů od náměstí, byl postaven na suchu a mimo jakýkoliv vodní tok, byl tak odkázán jen na energii vody ze Struhy.

Horní rožnovský splav. Dřevěná stavba na protějším břehu je vpust vody z řeky Bečvy do Struhy.

Struha má svůj počátek nad splavem, kterému se podnes říká horní. Zde byla zřízena vpust (stavidlo). Část říční vody je vedena vodním náhonem – čili derivačním kanálem – na kola obou mlýnů.

Struha neprotínala prostor mezi řekou Bečvou a Hážovkou v přímce, ale vlnila se, uhýbala, stáčela a zase napřimovala, to aby se její voda dostala účinným spádem tam, kde jí bylo zapotřebí. Celková délka Struhy dosahovala přibližně 1 900 metrů, ale pokud se dnes po její bývalé trase vy-

dáme, ujdeme s vynucenými oklikami vzdálenost něco přes dva kilometry.

Lázeňští hosté a návštěvníci města jí říkali „Strouha“, ale pravověrní Rožnované vždy „Struha“, a to dodnes.

Domácnosti braly ze Struhy vodu na vaření, hospodyně ve Struze máchaly prádlo, hospodáři napájeli dobytek. Ve Struze se vždy držely ryby a raci. Struhu využívaly husy a kačeny. Koupaly se v ní děti. A také se do ní leckdy odhazovaly věci již nepotřebné.

Pod Karlovou strání překlenuje Struhu betonový můstek.

Voda ze Struhy pohání v Mlýnské dolině Valašského muzea v přírodě mlýn, valchu, pilu a buchar v kovárně.

Až do druhé poloviny 20. století protékala Struha také dnešní Mlýnskou dolinou, částí Valašského muzea v přírodě, pak i areálem správy Valašského muzea. Dál pokračovala tichou a malebnou Čechovou uličkou okrajem pěkných vilek, kde je podnes k vidění před jedním domkem betonový můstek. Pak křížila ulici Boženy Němcové a pokračovala před budovou někdejší Jaroňkovy galerie. Poblíž městských lázní napájela malé přírodní koupaliště, vybudované z opracovaného kamene.

Paláčkův mlýn pracoval ještě v polovině 20. století.
V současnosti čeká na demolici.

Už jen torzo mlýnského soustrojí připomíná někdejší mlýn.

Dál Struha, překlenuta podnes existujícím betonovým můstkem, pronikla do sousedící zahrady, kde už pokračovala k budově horního mlýna. Náhon byl v těchto místech rozšířen a samostatnými lamfešty voda ze Struhy poháněla podle potřeby také vodní pilu. Podnes je v místech vodního náhonu patrná prohlubeň, ale vodní kolo už je minulostí. Vodní pila po požáru zanikla. Mlýn byl později poháněn parním strojem, pak elektřinou.

Za horním mlýnem Struha protékala pod dnešní křižovatkou se sochou Františka Palackého

Ulice Na Zahradách. V místě kontejneru na odpad a elektrického sloupu vedlo původně koryto rožnovské Struhy.

a pokračovala před lékárnou U Matky Boží a kolem bludného kamene, který je v současnosti vystaven v Dřevěném městečku Valašského muzea v přírodě.

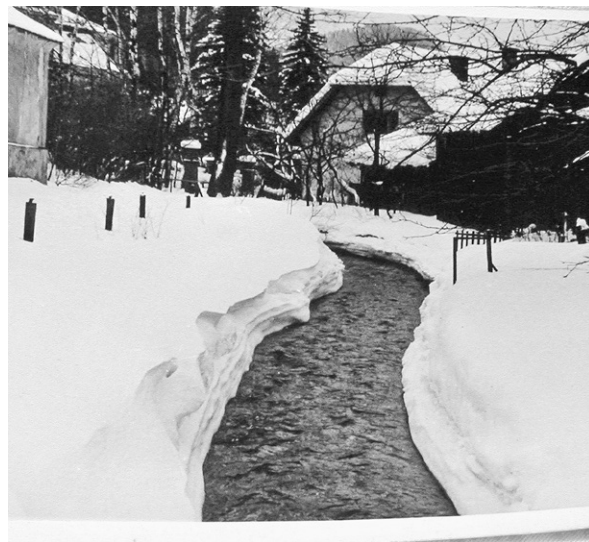
Bajerova usedlost na kresbě Miloše Kulišťáka.

Jen o několik metrů dál Struha mýjela Bajerovo hospodářství. Pak ubíhala podél dnešní ulice Na Zahradách a kolem někdejší Žingorovy vily (dnes Integrované mateřské školky), pak kolem domu bývalé Farní charity, ponořila se pod most v Nádražní ulici a na protější straně protékala zahradou Velických. Tady se koryto Struhy stáčelo před farní budovou a Struha protékala v těsné

blízkosti dnes již zaniklé hospodářské usedlosti Jakšíkových.

Poslední desítky metrů směřovala Struha přes zahrady a kolem Fassmannovy vily, zvané „Zámeček“, rovnou k někdejšímu dolnímu mlýnu, umístěnému na říčce Házovce a později přeměněnému na papírnu.

Ještě v první polovině 20. století se vodní energie ze Struhy využívalo celoročně. Stavidlo u horního

Struha protékala kolem Jakšíkovy usedlosti.

U Jakšíkovy usedlosti zbyl betonový můstek, který původně překlenoval Struhu. S výstavbou nové budovy Charity také zanikl.

Koryto rožnovské Struhy vedlo kolem Fassmannovy vily k rožnovské papírně.

Rožnovská Struha končila u papírny, kde se vlévala do Hážovky.

splavu bylo pokaždé uzavíráno jen jednou v roce, aby mohla být provedena generální očista Struhy. Struhu byly povinny udržovat a čistit v rámci vodního práva podniky a zařízení, které její vodní energii využívaly: Herliczkův sušák na bělení a praní utkaných látek, Paláčkův mlýn a pila, a také papírna.

Ve druhé polovině 20. století, při využití elektrické energie, přestala mít voda ze Struhy pro místní průmysl význam. Papírny byly posledním průmyslovým zařízením, které Struhu používalo. I když stroje poháněla elektřina, bylo k výrobě papíru zapotřebí velké množství vody. Tak se papírny musely starat o údržbu celé Struhy. Údržba a očista byly poměrně nákladné, proto si papírny raději vybudovaly vlastní vodárnu z Bečvy a Struhu nadále nevyužívaly.

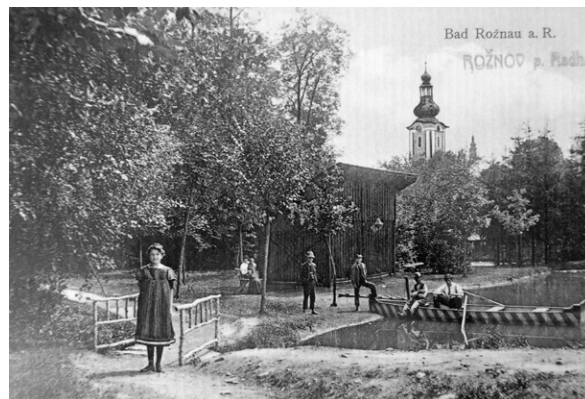
O Struhu se pak muselo postarat město. Ani město však Struhu nepotřebovalo. Takže bylo rozhodnuto využít koryta Struhy pro kanalizaci. Do vyhloubení bylo položeno potrubí a Struha byla zasypána.

Tak Struha kolem roku 1973 zanikla.

Torzo Struhy má v současnosti už jen dekorativní charakter a podnes slouží k napájení rybníčku ve Valašském muzeu v přírodě a k pohonu technických staveb v Mlýnské dolině Valašského muzea. Uzávěr stavidla se otevírá vždy před zahájením letní sezóny a po jejím skončení se na dalšího půl roku uzavírá.

Voda ze Struhy podnes napájí také potůček v parku a jezírko u Společenského domu.

V minulosti parkový potůček, přes který se klenulo několik můstků s pěkným kamenným

Rybník u náměstí (dnes ZŠ Videčská), kolem roku 1906.

zábradlím, pokračoval pod dnešní Lázeňskou ulicí a mělkým, místy ještě znatelným, korytem běžel přes Dolní park až k dobře patrné propusti pod Nádražní ulicí do prostoru současné Základní školy Videčská, kde bylo původně jezírko, které sloužilo letním hostům k plavení na lodičkách.

Dál už se parkový potůček vléval zpět do řeky Bečvy.

V současnosti je veden za areálem Dřevěného městečka Valašského muzea v přírodě malebnými meandry městským parkem až k jezírku u Společenského domu, odtud je voda odváděna podzemním potrubím do řeky Bečvy.

Na Struhu podnes s láskou a obdivem rádi vzpomínají nejen pravověrní Rožnované, ale i ti, kteří Rožnov pamatují ještě z druhé poloviny 60. let 20. století, kdy Struha sloužila už jen jako prvek zkrášlující, osvěžující a zpříjemňující život. V místech, kde Struha mýjela domky a vilky, pokrývaly její břehy koberce pestrých květin. Můstky ji překlenovaly. Bystře v ní ubíhala průzračná voda. Struha přinášela radost a potěšení z pěkného podívání. To vše už je dnes již nenávratná minulost.

Vzpomínky na Struhu rodilé Rožnovanky, učitelky *Věry Klasové* (1925–2019):

„V okrajové části dnešního Záhumení, tehdy Záhumní, jsem prožívala celé své dětství. V Palackého ulici č. 458 bydlela moje stařenka Baruška Kavanová. Domek to byl nevelký, přízemní se třemi pokoji, kuchyňkou a s malým sklípkem na brambory a zeleninu, s WC na dvorku, ale zato s velkou půdou.

Protože všichni obyvatelé Palackého ulice museli mít zajištěn přístup ke Struze, vlastnila i stařenka knížku, která ji k tomu opravňovala. K našim schodkům u Struhy se smělo projít podle úřední domluvy po chodníčku, prošlapaném jednou osobou. Jen v případě máchání prádla moh-

Rožnovská Struha i v zimě sloužila k praní prádla.

ly projít dvě osoby, které nesly škopek s prádlem. Za tuto službu se platily před 1. světovou válkou tři šestky, jak bylo zapsáno v ručně vyrobeném sešitku. Později se moji rodiče domluvili na jiném způsobu úhrady, protože se tam žilo v dobrých sousedských vztazích.

Pokud jsme se chtěli dostat na Záhumní, a nechtěli obcházet až kolem Letochovy zahrady a Klaudovy vily, mohli jsme Struhu přejít přes Cibulcův nebo Mandákových mostek. A když jsme ten mostek přešli, byli jsme v Čechově ulici. Pak stačilo přejít kolem vily Krkošků. Tam už začínalo Záhumní.

V letním období posloužila rožnovská Struha dětem ke koupání.

Jednoho zimního dne časně ráno tatínek na nás volal: „Děti, Jaruško, vstávejte, zaplavila nás Struha!“ Stál u dveří do dvora v kaluži vody. Naší i Cibulcovou zasněženou zahradou bylo slyšet šumění vody, která se valila pod sněhem až přes práh.

Tatínek sešel až k brance u Cibulců, aby zjistil, co se vlastně stalo. Brzy jsme znali příčinu té mokré pohromy. V Sušáku, ve mlýně i v papírnách zapomněli zavřít u horního splavu stavidlo Struhy. Voda v ní zamrzla ode dna a pak se valila vrchem k městu. První volnou cestu si našla v zahradě u Cibulců a dál se drala pod sněhem naší zahradou k Palackého ulici. Tatínek přinesl z půdy desky, podkládal je cihlami, abychom se po nich dostali z domu na protější vyvýšený chodník před Majerovou hospodou Koruna. Voda nám před očima namrzala a směrem k náměstí vytvářela až čtyřicet centimetrů silnou ledovou vrstvu, ta sahala až k obchodu pana Kramoliše. Obec ihned vyslala četu mužů, kteří led rozbíjeli a odváželi do parku. Tatínek, když šel na náměstí otevřít prodejnu drogerie, musel nejprve po deskách, pak parkem až k soše Palackého. Led v ulici ležel až do jara.

V domě nám vnikla voda pod podlahy a nasákla do zdí. Mráz zničil v zahradě kmínky mladých

stromků, záhonky přikrytých jahod a všechno, co zůstalo pod sněhem a ve vodě.

Na jaře jsme zdi oklepali, vše se vysoušelo, podlaha se dala nová, stromky se vykopal. Voda ubíhala ve svém korytě a my jsme měli zase svou Struhu.

Struha mi připravila ještě jednu zlou chvíli. To už stálo sídliště Záhumení, dokončovaly se poslední práce a úklid. V té době ještě nebyla Struha zasypaná. Toho dne byla letní neděle, chystala jsem se s dětmi na návštěvu k babičce do Zátíší. Chlapci už čekali na zahradě u sousedů. Chtěli jsme si zkrátit cestu přes mostek. Mladší šestiletý Jirka stál na schodech a pouštěl si celuloidovou rybičku uvázanou na provázku. Děvčátko, které si hrálo za Struhou, začalo na rybku házet kamení. Rybka se o něco zasekla. Jirka vlezl do vody a chtěl ji vytáhnout. Už se ale nemohl z vody dostat, jen křičel. Vynesla jsem ho na břeh. Byl to vážný úraz, přerézaná šlacha na levé noze. I přes rychlou pomoc a ošetření až na chirurgii v nemocnici mu zůstaly trvalé následky. Stalo se to tím, že při úklidu staveniště sídliště Záhumení dělníci nasypali střepy tabulového skla do Struhy. Nebylo je ve vodě vidět.

Protože se začalo do Struhy házet i jiné smetí a běžný odpad, koupání v ní skončilo. Voda

ze Struhy už se nedala používat. Tak skončily nejen naše radosti, ale také život pstruhů a raků, kteří se ukrývali v březích a které lákali chlapci za soumraku pomocí svíčky zapálené na prkénku.

Pak už Struha spěla ke svým koncům. Když ji zasypali, objevily se slzy u malých i velkých. Dnes Struhu připomíná už jen několik olší a vyasfaltovaný povrch bývalého mostu u Jaroňků.

Já na Struhu nikdy nezapomenu. Struha byla pro mne čistá voda, která se drala se šploucháním zpod stavidla u horního mostu do koryta se dnem vydlážděným fošnami proudem vyhlazenými a se břehy zpevněnými lískami.

Pod strání nad bedněním z jara kvetla lecha a lýkovec a začátkem léta voněla udatna. Nad korytem se vzpínaly vzrostlé buky, obrostlé chorošem všech velikostí. Sem jsme chodili na hříby praváky s hnědými klobouky.

Hříby s hlavičkami bílými rostly v trávě mezi javory na pravém břehu Struhy. Tam také vytékala voda cementovou rourou do parku, aby napájela parkový potůček a rybníček.

V místech, kde začínala Wilsonova stráž, byla kamenná lávka. Tady chodník ze Záhumení přecházel do stráně a stoupal serpentinami až nahoru k zastřešenému altánku.

Ve Struze většinou teklo vody tolik, že jsme kousek od stavidla a mostku skákali po hlavě do vody a plavali až k plotu u Sušáku. Byla tam v provozu vodní turbina, hučela a varovala odvážlivce. Zde deskové dno končilo.

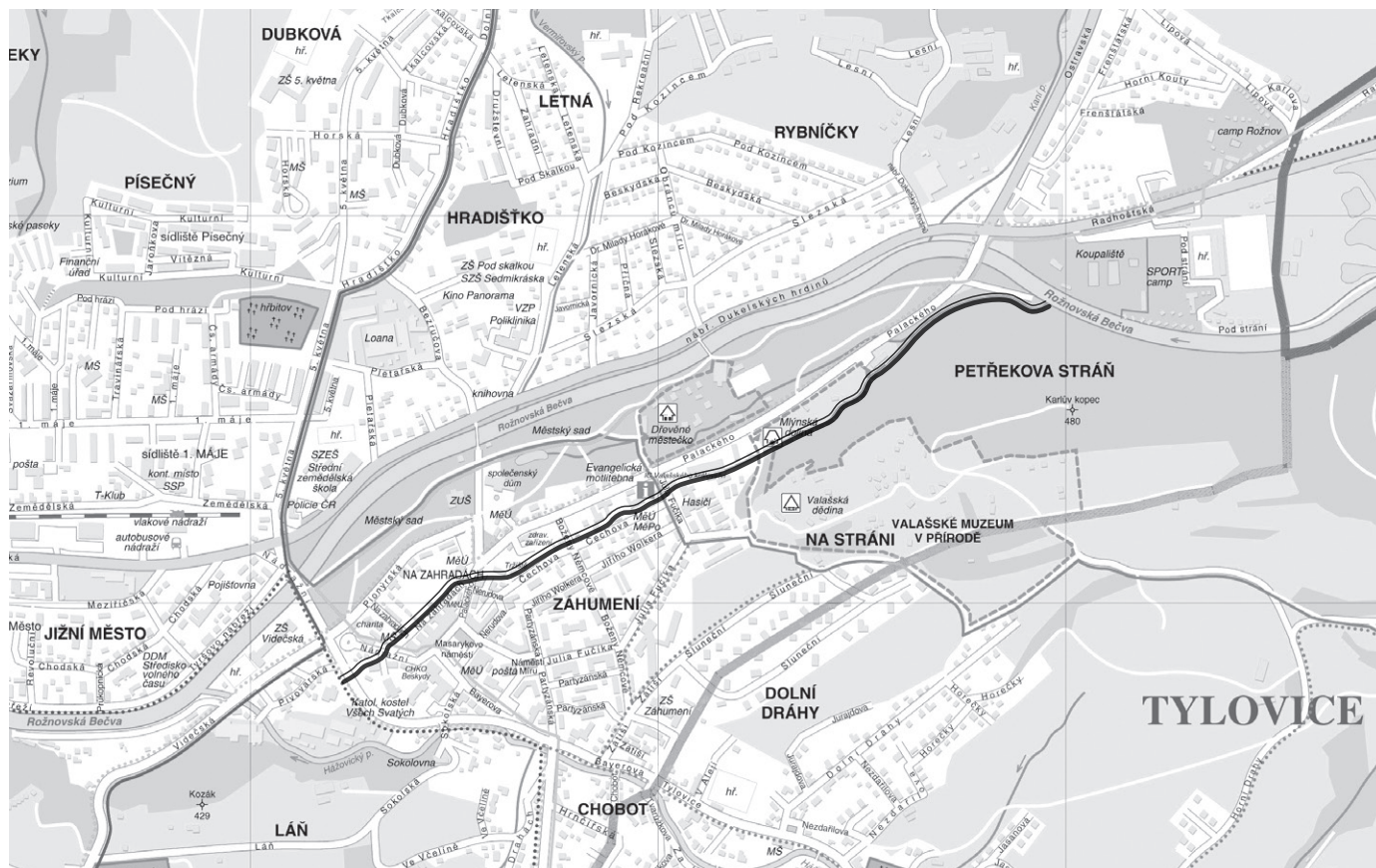
A toto místo jako by Struhu krotilo. Proud se zatáčel a směřoval k městu kolem zahrady Mazáčových, kolem Vašků, Cibulců, Mandáků, Jaroňků až k mlýnu Paláčkových. Břehy byly částečně vyzděné. Každý majitel domu měl vlastní schody a o ty se staral. Pan Mandák měl u schodů vyzděnou nádržku, ve které choval pstruhy, aby je měl pro hosty Plzeňského dvora vždy po ruce a čerstvé. Pak už byl plot u Jaroňků a následovalo městské koupaliště, spravované lázněmi, a také zásobované ohřívanou vodou, s pérovým můstkem a řadou kabinek k převlékání. Další putování po Struze omezoval vysoký prkenný plot na pozemku Paláčkových.

Tam měla Struha opět deskami vydlážděné břehy i dno. Bylo něco úžasného vplížit se tajně do náhonu a nechat se unášet po hladkém bednění dna. Ani nás nenapadlo, že by tam někde mohla být tříska a že by nás někdo ze mlýna nebo z pily přistihl. Když se totiž mlelo, varovalo nás zdaleka hučení strojů i mlýnského kola. A když se zapojila pila, zase zněl kvílivý zvuk ujíždějícího

řezaného prkna a nebylo možné ho přeslechnout. Dodnes ho slyším.

A pak se Struha za Paláčkovým mlýnem ztratila pod mostkem u domu pana učitele Face, u Šilarovy první cukrárny (dříve Pavlátovy) a protékala pod silnicí velkým lomeným mostem, aby se vynořila u lékárny až za dvorky domů vpravo za náměstím.

My jsme měli přístup na kamenné schodky, které patřily k domu č. 177, kde jsme měli naši první drogerii (dnes papírnictví). A později další schodky, dnes by to bylo za dvorkem Drogerie Poruba. V těchto místech jsme trávili s bratrem volné chvílky, když jsme chodili do obecné školy ve Štefance a pak ke kostelu. Kamarádili jsme se se Soňkou a Táňou Hanákovými, jejichž rodiče měli obchod vedle naší první drogerie a zahradu měli přes mostek na druhé straně Struhy. Těch mostků bylo přes Struhu několik, ale jen ten k Žingorům byl široký tak, že po něm jezdili povozníci Bajer a Jahn s platoňákem se zbožím. Ten mostek ale neměl zvýšené okraje, a tak jsme z okna školy jednou o přestávce byli svědky toho, že při couvání sjel platoňák do Struhy a strhl i jednoho koně. Paní učitelka okno zavřela a museli jsme zpívat, než se venku vše uklidnilo.

Mapa Rožnova pod Radhoštěm – trasa Struhy je vyznačená čarou (==).

A zase další most u fary. Ten sloužil i naší škole. Odtud nosila paní školníková vodu ve džbánu do tříd, i do umyvadla a na WC.

A pak už špěla Struha ke svému cíli – k papírnám, kde se u mříží zbavovala toho, o co už Fassmannovi nestáli. Na těchto místech už to nebyla ta naše dobrá Struha, objevovali se zde i potkani, kteří se k ní dostali z dřevěných záchodů, stojících na dvorcích u domů na náměstí. Ale přesto jsme ke Struze chodili. Pouštěli jsme po ní lodičky, vyřezávané z kůry topolů, které byly v Dolním parku na dosah. Struha nám sloužila věrně celou dobu, co ji pamatuji. Od nošení vody brzy ráno v putnách do zásoby, protože v domě byla jen jedna výlevka s kohoutkem na pitnou studenou vodu. Hlavně se ve vodě Struhy namáčelo prádlo a pak vyvábělo ve velkém kotli na dvorku a nakonec máchalo a přímo na chodbách i modřilo a škrobilo. A to se dělo od jara až zas do jara.

Ale Struha byla někdy i falešná. Někdy se totiž stalo, že nájemci potřebovali zvýšit průtok, ale to se nehlásilo předem. A to pak byly fofry. Často při máchání uplaval kapesník nebo plenka, ale i ubrus nebo záclona. A pak se muselo uhánět za uprchlíkem. Když se vodou unášenou věc nepodařilo chytit z nejbližšího mostku nebo schodů,

běželo se dál Čechovkou ke mlýnu. A to znamenalo nejen uprchlíkovi nadběhnout, ale lehnout si na můstku na břicho a vyčkávat a doufat, že se ho podaří polapit. A i když toto selhalo, tak běžet dál až k papírnám. Tam už uprchlík neměl naději.

Mně se jednou ve Struze topil krocan. Bylo to v prosinci. Večer přimrzalo, ale sníh nebyl. Dokonce ten den, když jsem se vrátila domů, svítilo slunce. Bylo mně krocanů líto, tak jsem je vypustila na zelené. Jenže oni hup a rovnou k sousedům na louku a usedli na dolní větve stromků. Začala jsem je strášat. Jeden přeletěl Struhu a na druhém břehu sedl na olši. Přeběhla jsem mostek a chtěla jsem ho vyplašit, hlavně jsem doufala, že přeletí Struhu zpět. Ale kdepak! Čvách! A už ho voda nesla Struhou. Běžela jsem za ním v kabátě a v papučích do vody. Nepředstavíte si, jak byl těžký! Ale přemohla jsem sebe i jeho. V kuchyni jsme ho usušili. Přežil to – oba jsme to přežili.

Pro mne je Struha čistá voda, která se drala úzkým korytem a přinášela radost a užitek všem, kteří si jí vážili a pečovali o ni.

Struha – to je mé dětství, dospívání i doba šťastného rodinného života.

A najednou už Struha nebyla – ale krásné vzpomínky na ni mi nikdo nevezme!“

Na život u Struhy v Palackého ulici vzpomíná *Jindřiška Deáková*:

„Narodila jsem se v Ostravě. Když mi byly čtyři roky, koupili rodiče v roce 1938 v dražbě na konci Palackého ulice růžový dům, který jsme později prodali Valašskému muzeu, dnes Odborná knihovna Valašského muzea v přírodě. Maminčini rodiče pocházeli z Rožnova a maminka k nim jezdila na prázdniny. Ten dům (původně přízemní) byl postavený jako první lázeňská budova v Rožnově, kde se prováděly lázeňské léčebné procedury, byly tam vany, přiváděla se tam voda dřevěným potrubím od pramene ze Šimurďáku ve Stráni.

Rožnov byly klimatické lázně. Od začátku se lázeňští hosté hlavně léčili vzduchem. Jak se v 18. století klimatické lázně modernizovaly, zaváděly se nové lázeňské metody. V Rožnově se postavila druhá lázeňská budova (někdejší poliklinika, dnešní Orthes), kde ordinoval lázeňský lékař, byla tam elektroléčba a vodoléčba. V zimních měsících vše také sloužilo jako očistné lázně pro místní, protože málokdo měl v domě koupelnu, tak se všichni chodili za poplatek tři koruny vykoupat tam.

Nad touto budovou byl u Struhy krásný malý bazén na plavání. Ten byl jenom k letnímu provozu, protože voda tam přitékala ze Struhy velmi

studená. K dispozici byly i kabinky a mládež rožnovská se chodila koupat zadarmo.

Náš dům, když se postavily nové lázně, koupil původně nějaký Vídeňák, Žid to byl, jmenoval se Šlesinger. Na starých pohlednicích je dům vyobrazený a je na něm vidět nápis Vila Šlesinger. On ten Šlesinger měl továrnu ve Vídni na zlaté řetízky. Už jako postarší pán se oženil s mladou hezkou dámičkou lehčích mravů. Měl s ní tři děti. Pro ni ten dům koupil, aby mohla jezdit do rožnovských lázní s dětmi na prázdniny a na dovolenou. Jenomže ona zpychla, nechtěla bydlet v přízemním domě, tak on nechal dům zvednout o jedno poschodí. A vpředu nechal udělat balkón, který je tam podnes. V prvním patře byly všude parkety, dole v přízemí byla kuchyň. Jenže ona dáma tam bydlela pouze pět let a za tu dobu stačila rozfofrovat panu manželovi veškerý majetek. Pan klenotník se zastřelil, kam se ale poděla ona, nevíme.

Ten dřevěný domeček za námi tenkrát patřil Mazáčům. Po válce ho koupili Frydrychovi, rodiče rožnovského malíře Jaroslava Frydrycha. Teď je to krásný domek, ale původně to byla typická valašská dřevěnice.

Za lázeňských časů byl v Rožnově nedostatek ubytovacích prostor. Tehdy si Mazáčovu chalupu po dobu lázeňského pobytu pronajal nějaký

maháradža z Indie. Jenže tam byla jenom jedna jizba, v níž bydlel on, ale protože měl s sebou i svůj početný harém a ještě služebnictvo, tak na pozemku před tou chalupou vztyčili orientální stany. Harém spal ve stanech a služebnictvo také. Tak se maháradža léčil v rožnovských lázních, užíval si žinčice a jiných tehdejších léčebných procedur.

Pak jednou přijela do rožnovských lázní na dovolenou paní z Hodonína, žena hodonínského zlatníka, přijela i se dvěma syny. Měla nádherný diamantový prsten. Ubytovali se u nás. A protože jsme, stejně jako i ostatní domy v Rožnově, neměli koupelnu, takže jako koupelna posloužila Struha. I ti letní hosté se chodili do Struhu ráno a večer mýt. A ona, klenotníková manželka, se tam takhle jednou čvachtala, sundala si při tom ten diamantový prsten, aby nepřišel k úrazu, položila ho na plochý kámen. A když skončila s čvachtáním, drahocenný prsten shodila cípem ručníku do vody. To ovšem byla doslova pohroma, ten prsten měl obrovskou cenu. Hned jsme museli běžet za mlynářem Paláčkem a papírníkem Fassmannem, kteří Struhu využívali, aby přítok vody do Struhu zastavili, že budeme ten vzácný prsten hledat. I když ji vypustili a zbyla tam na dně už jen kaluž, prohledali jsme Struhu v tom místě kámen vedle kamene, ale prsten se nenašel.

Takže určitě je tam někde až dodnes. Je to přesně v místě, kde končila Frydrychova zahrada. Byl tam tehdy do vody takový schůdek, a to byla koupelna lázeňských hostů. A překrásná.

Struha v tom místě dělala zatáčku, rostl tam tehdy velký kaštan, který vytvářel přírodní zástěnu, tam jsme se mohli svléknout na Evu a na Adama. A bylo tam dost vody, i pár temp při plavání se dalo udělat. Dno krásně rovné, voda čistá. Prostě nádhera! V létě, když bylo vedro, než maminka naservírovala polévku, tak jsme se všichni šli namočit do Struhu, pak jsme osvěženi nastoupili k jídlu. To nikdo neví, co to bylo za krásu.

Byl to velký hřích, když později Struhu zasypali. Každé město si chrání vodu, voda je ozdobou každého lidského sídla. Dnes musí brát lidé z vodovodu vodu drahou a ve Struze tehdy tekla zadarmo, prádlo se jí bělilo, i zahrádky zalévaly.

Struha byla prostě nádhera. Všichni, kdo Struhu pamatují, rádi na ni vzpomínají.“

Na konci Čechovy ulice u domku pana Krkošky (před sídlem městské policie) se udála následující příhoda, kterou vypráví *Ivan Bajer*:

„Když jsme jako kluci s otcem vozili uhlí panu Krkoškovi a skládali ho do kůlny, přišel tento pán a dal se s námi do řeči a povídal otcí:

„Pane Bajer, potřeboval bych pořádnou flintu a k tomu i velkou bednu patronů!“

Můj otec nejdříve zkoprněl z jeho řeči a potom se ho zeptal:

„Pane Krkoška, prosím vás, k čemu vy potřebujete tady v Rožnově flintu a bednu patron? Co s tím budete dělat?“

A odpověď pana Krkošky zněla:

„Pane Bajer, cítím se už dosti špatně a myslím, že se blíží můj konec. A až se odeberu do věčných lovišť, abych mohl po prérii nahánět a střílet bizony!“

Pan Krkoška totiž strávil poměrně velkou část života ve Spojených státech, vrátil se do Československa. Byl to takový menší, poměrně starší pán, podsaditý, s malým knírkem pod nosem.

Já jsem ho znal už z dřívější doby jako člověka, který vždy sršel humorem.“

Usedlost staré rožnovské rodiny Bajerových měla své místo snad jen sto kroků od náměstí. Bajerovi provozovali povoznictví, ale také hospodařili. Nedaleko jejich usedlosti se nacházela lékárna U Matky Boží. Kousek dál, na dnešním parkovišti, měli zbrojníci rožnovští hasiči a Bajerovi, jako nejbližší, měli při požáru povinnost zapřahat do hasičské stříkačky své koně.

Za Bajerovou usedlostí a za domy na jihozápadní straně náměstí vedla úzká cesta, hned za ní tekla Struha.

„Já si Struhu pamatuju ještě nezregulovanou,“ uvedl pan *Svatopluk Bajer*:

„Teprve kolem roku 1957 vyzdívali její břehy kamenem, zvláště v místech, kde byla Struha hlubší, proti Billům a proti Klestilům, kde je dnes mateřská školka. Ale za naší usedlosti až do posledka nebyla zregulovaná.“

Ve Struze se pralo, byla tam čistá voda. Lidé z celého města chodili máchat na Struhu prádlo, nechodili do Bečvy. V létě bylo příjemně u té vody. My jsme se jako kluci v ní koupali. Než ji zregulovali, měli jsme tam kačeny. A to mělo víc lidí, že tam měli drůbež ledajakou, kačeny a husy.

U nás tekla Struha blízko. Při vyjíždění s koňským povozem ze dvora se muselo někdy couvat, tak se od nás kolikrát cúfalo až do Struhy. Dobytek se nenapájel ve chlévě, ale vodil se napít do Struhy.

Pokud se nezavedl vodovod, chodili jsme pro vodu na vaření k jediné obecní studni ve městě, naproti přes cestu ke Štefance. Ještě když jsem nastoupil do Štefanky do školy, chodili jsme k té studni o přestávce pro vodu.

Přes všecko, co se do Struhy lilo a co se tam házelo, držely se v ní ryby. Tam bylo ryb, ej! A když se to vezme, byla ve Struze vlastně čistá voda. Čistší než teď, když se vlévá do Bečvy. Ještě i potom, když už se udělal vodovod, tak se dobytek pořád napájel ze Struhy.

Struha byla poměrně nákladné zařízení na údržbu. Pokud bylo uživatelů Struhy víc, byla údržba mezi ně rozdělená, v létě čištění a v zimě ledování, aby se zajistil průtok vody. Od horního splavu ji čistil Sušák, pak do mlýna Paláčkovi, potom až po papírnu Fassmannovi.

Pivovar byl už za Házovkou, ten nepotřeboval tolik vody.

Když se zavedla elektřina k pohonu strojů, byly papírny poslední, kdo Struhu používal. Stroje sice poháněli elektřinou, ale k výrobě papíru potřebovali hodně vody. Tak se museli starat o celou Struhu. Stěžovali si, že je údržba od horního splavu až do papíren pro ně nákladná. Nakonec si raději vybudovali vlastní vodárnu z Bečvy. Struhu pak nepotřebovali.

O Struhu se muselo postarat město. Rozhodli se využít její koryto pro kanalizaci. Položili do Struhy potrubí a Struhu zasypali. Tak, někdy kolem roku 1973, Struha zanikla.

Dřív, přestože tam ta Struha tekla tolké roky, nikdy jsme zaplaveni nebyli. Jakmile Struhu zrušili, udělali tam kanalizaci, tak nás třikrát vyplavilo. Nakonec nás vyhnalo právě zasypání Struhy tam z toho místa. Položením kanalizačních rour na dno Struhy se totiž cesta zvedla. My jsme se najednou octli níž.

Pro svedení povrchové vody musely být do kanalizačních rour v bývalé Struze udělány vpusti. Ale potrubí se ucpalo nafoukaným listím a větvemi zpod stráně. Lidé v místech, kde Struha ještě nebyla zavezená, naházeli do ní kdeco. Kanalizace se ucpala, voda vytekla vpustmi ven, zaplavila náš pozemek.

Bylo to právě v zimě. Kolem půlnoci saniťák tloukl na naše okno, budil nás, honem, jste zatopeni! Podívali jsme se ven, voda už byla až po náměstí. Skočil jsem do gumáků, vyběhnu z chalupy na dvůr, tam bylo vody až ponad kolena. Aj ve chlěvoch jsme vodu měli. Celé chlěvy jsme měli zaplavené: krávy po otelení, koně, telata byla malá, všecko to stálo ve vodě. A při tom mrzlo, možná pět, deset pod nulou.

Třikrát nás takto vytopilo.

Původně jsme chtěli stavět novou chalupu na stejném místě, ale obec nechtěla povolit žádné opravy, ani nic, tak jsme nakonec chalupu

pu z roku 1766 opustili a postavili si nové bydlení na Dolních Pasekách.“

Na dětství u rožnovské Struhy také vzpomíná *Ivan Bajer*, starší bratr Svatopluka Bajera:

„Naše ulice se oficiálně jmenovala Na Zahradách a je tomu tak podnes. Tam se v průběhu celého roku odbývaly naše hry. Bylo nás tam dětí kolem dvaceti, někdy i více. U nás – u Bajerů jsme byli čtyři sourozenci, u Kopeckých byli tři, u Tobolů, Šimků a Kašlíků po dvou. U Bažantů bydlela rodina Kopeckých, ti měli tři děti. Dva byli u Billů, jeden u Klestilů a dva kluci u Pokorných – autodrožkáře. U Hanáků se porůznu vyskytovaly dvě až tři děti. O prázdninách přijížděly další děti, které se do našich zábav a her také zapojovaly.

Ponejvíce jsme se všichni scházeli na betonovém mostku přes Struhu u Kašlíků.

Těch mostků přes Struhu bylo opravdu hodně. Největším z nich byl lomený most přes Palackého ulici, který začínal u Paláčkova mlýna a končil u budovy bývalé lékárny U Matky Boží. Většina dalších mostů, mostků a lávek spojovala domy na náměstí se zahradami za Struhou. Byla to lávka od Tobolů, zmiňovaný most u Kašlíků, lávka u Hanáků, most u Bažantů, lávka ke Kristkově zahradě, lávka u Billů a u Pokorného – malí-

ře. Poslední v ulici Na Zahradách byl most u Žingorů. Následoval velký most přes Nádražní ulici u kostela.

Poslední mostek byl u Jakšíků před zaústěním Struhy do papírenského rybníka, který sloužil jako zdroj vody pro papírenskou výrobu světoznámé elektrotechnické lepenky ve Vratimovských papírnách, dřívější Fassmannově papírně. Těch mostů, mostků a lávek však bylo na celé délce toku Struhy podstatně více.

Právě Struha byla jedním z míst našich her. Od brzkého jara do pozdního podzimu se konaly závody lodiček, které jsme si vyřezali z kůry topolů v městském parku, nebo ze starých borovic. Čím větší lodička, tím cennější. Lodičky jsme do Struhy vypouštěli u Paláčkova mlýna a s napětím čekali na protější straně mostu před lékárnou, čí lodička se jako prvá vynoří z temnoty lomeného mostu. Tehdy ještě neregulované břehy Struhy byly porostlé křídlatkou, lodičky se do rostlin nebo do jejich kořenů zachytávaly. Pak nezbylo nic jiného, než je postrkovat větví, nebo je udržovat v pohybu pomocí házených kamenů. Překážkou byla i velká vrba se svými kořeny, která rostla proti brance do našeho dvora. A také velký plochý kámen u Kopeckých, keře u Koryčanských a u Bažantů. Dalším problematickým

místem byl prostor za Žingorovým domem, kde byly břehy porostlé hustými keři. Závod obvykle končil až za mostem přes Nádražní ulici. U kostela bylo nutno lodičky pochyťat. Někdy závod končil už na mostku k Hanákově zahradě, který byl tak nízko nad vodou, že stačilo na něj ulehnout a lodičky spolehlivě pochyťat. Pokud však byl stav vody nižší, bylo se potřeba víc naklonit a pak se snadno stalo, že někdo spadl do vody po hlavě. Podobná příhoda potkala v průběhu doby každého i při jiných hrách, takže vlastně všichni jsme byli Struhou alespoň jednou za rok pokřtěni, někteří i vícekrát.

Někteří byli křtěni ve Struze i v zimě. Můj nejmladší bratr, měl v té době asi čtyři nebo pět roků, jezdil na lyžích z kopečka od Palackého ulice podél plotu našeho dvora ke Struze. Při jedné jízdě se mu nepodařilo včas zastavit a sjel po břehu a ledu až do vody. Dosti silný proud ho začal i s připnutými lyžemi unášet. Měl štěstí, že otec právě skládal z vozu seno, zahlédl synka, seskočil, rychle doběhl ke Struze, kluka zachytil a z vody vytáhnul.

Nejvíce jsme se pokaždé těšili na čištění Struhy. V době letní celozávodní dovolené papírný uzavřely stavidlo u horního splavu na Bečvě, odkud byla Struha napájena. Jakmile voda otek-

la, zůstaly jen menší tůně, kde se shromažďovali pstruzi. I když výlov prováděli místní rybáři, snažili jsme se být rychlejší. Někdy se nám podařilo nacytat dost pstruhů, ale jindy na nás zbylo jen paběrkování zbytků ryb, schovaných pod kameny. Občas jsme objevili i raka. Toho posledního jsme chytili pod velikým plochým kamenem, na kterém se u Kopeckých vždy máchalo prádlo. Při čištění Struhy se také našly různé poklady. Když byla později provedena regulace břehů, byl s raky konec a pstruhů také hodně ubylo.

Pravidelně jsme o prázdninách pořádali olympiádu. Ulice u Struhy se tou dobou proměnila v naše sportoviště. Do školního sešitu se zapisovaly disciplíny a dosažené výsledky. Lískové pruty z Hanákovy zahrady se proměnily v oštěp a také v luky a šípy. Placatý kámen se změnil v disk, dlažební kostka v kouli. Ulice posloužila za běžeckou dráhu. Na konci prázdnin se výsledky spočítaly. Nejlepší dostal u táboráku na Hanákově zahradě medaili vyrobenou z čehokoliv a ručně na čtvrtce namalovaný diplom.

Plnění soutěžních disciplín narušovaly domácí povinnosti, kdy jsme museli pomáhat při polních pracích, nebo v lese na Koryčanských Pasekách sbírat borůvky. Také bylo potřeba zamést dvůr a pomáhat při opravách vozů či zemědě-

ských strojů. Někdy jsme alespoň na chvíli utekli, ale když se ta chvilka protáhla, bez pardonu jsme dostali od rodičů výprask za nesplněné úkoly.

Někdy, asi v roce 1956 se započalo s regulací břehů Struhy v úseku od velkého mostu u lékárny po most u kostela. Když se zpevňovaly břehy, tak jsme měli opět o zábavu postaráno. Jednou jsem v sobotu do čerstvě vyhlazeného betonu otiskl svoji bosou nohu v místě u schodků u lékárenského pavilonu. Tato stopa tam zůstala až do doby, kdy Struhu likvidovali. Až bude někdy v budoucnosti někdo dělat průzkum zasypaného potrubí a narazí na zpevnění břehu, tak třeba tuto stopu objeví.

Před lékárnou U Matky Boží zůstával travnatý úsek, zde hospodyně bělily prádlo, rozprostřely je na trávníku, nabíraly vodu ze Struhy a kropily. Ta voda byla i uprostřed Rožnova tak čistá, že se na to bělení mohla voda ze Struhy používat.

Velkou zábavou bylo letní koupání. Pomocí desek, kamenů a drnů jsme Struhu přehradili, hned v ní bylo vody nad kolena a bylo možné si do ní třeba i lehnout.

Také v zimě jsme si mohli v naší ulici užít zábavy. Když kolem Vánoc napadl první sníh, ihned jsme vytáhli lyže a sáňky. Chodilo se lyžovat na kopeček, což byl prostor za naším dvorem, který se

Poslední existující dřevěná část domu z náměstí – viditelná jen v ulici Na Zahradách.

od Palackého ulice svažoval ke Struze. Ve vydlážděném korytě pro svod vody se za mrazu vytvořila krásná skluzavka, která končila na jejím břehu. V zápalu hry občas někdo skončil až ve vodě – a bylo zle. Pokud si namočil jen ruku, na nic se nehledělo a jezdilo se dál, i když do večera rukáv pěkně zmrzl. Pokud někdo skončil ve vodě celý, musel běžet domů převléknout se, po čemž obvykle následoval výprask a zákaz zúčastňovat se těchto radovánek.

I samotná Struha byla během zimy zdrojem zábavy. Průtok vody udržovali dělníci z nádvorní čtyř papíren vysekáváním ledu. Při ledování jsme pomocí kůlu pomáhali led uvolnit. Stávalo se, že

ledové kry zahatily pod mostky řečiště a voda začala stoupat. Pak jsme dostali od dělníků vynáďano, že se do jejich práce nemáme plést, protože hrozilo vyhlazení vody z koryta a zátopy zahrad, neboť na této straně byl břeh většinou nižší.

Ovšemže při těchto našich aktivitách nebyla nouze o nějaký úraz. Odřená kolena a lokty byly téměř pravidlem. Někdy také rozbitá hlava, to pak bylo více krve i problémů s rodiči. Běžné byly roztrhané tepláky, takže maminky měly pořád co dělat, aby nám je stačily látat, a ozdoby v podobě lat kolen a loktů byly na teplákových soupravách za našeho mládí u všech samozřejmostí.“

Jedním z pamětníků byl akademický malíř *Karel Solařík* (1915–2007). Narodil se sice v Krhově, ale mládí prožil v Rožnově pod Radhoštěm, kde se vyučil malbě keramiky v dílně svého otce.

„Teď se tomu sice říká malovaný porcelán, ale za našich časů, a pro mne až podnes, pořád jen malovaný porculán,“ tvrdil tento zatuláný Valach, když jsme seděli v přívětivě měkkém světle jeho pražského malířského ateliéru.

Jeho žena Marie, za svobodna Barošová, pocházela z nedalekých Vigantic. Narodila se tam roku 1914 na Ježíška, chvíli před půlnocí, právě zvonili na půlnoční.

Oba i přesto, že od roku 1945 žili v Praze, Valašsko ze svého srdce nikdy nevymýtili.

„Tehdy se v Rožnově říkalo Struha,“ zavzpomínal akademický malíř Karel Solařík. „Pro Valacha bylo směšné, když letní host řekl Strouha, znělo to, jako když se řekne strouhanka.“

Struha, to byla taková tepna zdravé krve Rožnova. Všechny domácnosti zásobovala užitkovou vodou, zvláště v hlavní části Rožnova. A kolik práce zastala. Sloužila bělírny prádla, Sušáku, dřevořezala, točila mlýnskými kameny.

Před lékárnou U Matky Boží zůstával travnatý úsek, zde hospodyně bělily prádlo, rozprostřely je na trávníku, nabíraly vodu ze Struhy a kropily. Tak byla voda ze Struhy i uprostřed Rožnova čistá.

Kus dál v papírně pomáhala dělat proslavenou rožnovskou lepenku. I pivovaru dávala vodu.

Její voda byla pro město velice důležitá.

A pak, tato ‚řeka‘, tato tepna Rožnova měla víc mostů než Vltava. U Struhy končily městské domy, dál za Struhou měl obyčejně každý dům zahrádku, tam se chodilo po těch mostech. A zahrady zase končily stodolami, kde se sváželo a mlátilo obilí. Za nimi byla ulice Za Stodolami (dnes Pionýrská) a městský park.

Jednou ročně se Struha zastavovala, když se čistila. Nejprve do ní vstoupili rybáři a chyta-

li pstruhy. Po nich to bylo eldorádo pro nás kluky. Tehdy mohla zůstat škola zavřená, učitelé nenadělali nic, protože Struha v té době patřila nám. Prozkoumali jsme ji se vším všady, protože Rožnovjané, jak už lidé jsou, odhazovali do Struhy během roku všechno možné. Co se doma nehodilo, prostě se vyhodilo do Struhy. Ale hlavně jsme v ní chytali raky. To byla pochoutka pochoutek! Ne celý rak, ale ta tlustá část klepeta: hodí se do horké vody a uvaří.

Vody bylo ve Struze tak po kolena, ale stala se taková věc, že jsem se v ní málem utopil. A sice – stál jsem na jednom můstku a zaujatě pozoroval činnost jiných rožnovských kluků, opřel jsem se při tom o chatrné zábradlí, to se prolomilo a já spadl po hlavě do vody.

Ale zase jsem měl štěstí.

Já totiž nebyl úplně jako rožnovský kluk. Maminka chtěla holčičku, a když jsem se narodil já, kluk, byla z toho tak nešťastná, že mi nechávala narůst dlouhé vlasy, vpředu zastřižené na ofinu. Také mne jako holčičku oblékala. V důsledku toho mi rožnovští kluci nadávali: kozičko landatá. Dokonce jsem s těma vlasama musel nastoupit do první třídy, kde mne ještě několik týdnů učil pan spisovatel Metoděj Jahn, než nastoupil do důchodu. Potom mne učila jeho dce-

ra, svobodná a téměř svatá slečna učitelka Jahnová.

No a tehdy mne ty dlouhé vlasy zachránily. Právě za ty vlasy mne totiž popadli a vytáhli ze Struhy ven.

Ale pro jiné se rožnovská Struha stala osudnou. Na začátku druhé světové války, kdy byli Židé posíláni do transportů a do vyhlazovacích koncentračních táborů, tak jeden z nich, direktor rožnovské pletárny, jmenoval se Wilhelm Fink, i přesto, že bylo ve Struze poměrně málo vody, v zoufalství do ní skočil a raději se utopil. Finkovi, to byla dost ušlechtilá rodina, sice německá, ale přátelská se všemi v Rožnově a oblíbená.“

Na někdejší Struhu zavzpomínala paní *Helena Polášková*:

„Moje vzpomínka na Struhu se nejvíce váže k úseku před farním úřadem, kde se její tok stáčil k ulici Pivovarské. V padesátých letech dvacátého století navštěvovalo mnoho dětí obecnou školu dívčí u kostela. Tehdy v ní vykonávali funkci školníků manželé Vrábloví. Po vyučování jsem ráda zašla k mostku a dívala se do Struhy, tu a tam jsme s děvčaty pustily po vodě lístek.

Vzpomínky mne zavedou také k dřevěné, zeleně natřené budce, ve které se po mnoho let pro-

dávaly noviny a časopisy. Stála jen pár metrů od Struhy.

Mnoho vody korytem Struhy protékalo, mnoho lidí prošlo po můstcích přes ni. Voda odtékla, čas běžel, a v něm se naplňovaly různé osudy lidí, ale také osud Struhy.“

Na Struhu svého času vzpomínal také *Václav Jakšík* (1913–2004):

„Struha tekla kolem naší chalupy,“ vyprávěl pan Václav Jakšík z hospodářské usedlosti, která měla své místo v Pivovarské ulici, pouhých 200 metrů od náměstí. „Voda se do ní propouštěla z Bečvy u horního splavu. Struha napájela sodovkárnu, Sušák, mlýn, pilu, papírnu. Ryby v ní byly. Pralo se v ní. Pokud nebyl vodovod, brala se voda ze Struhy na vaření, akorát se doporučovalo brát ji brzy ráno, že je čistá, protože ve Struze se pralo, vypouštělo se tam a házele všelicos. Tak si lidé pokaždé skoro ráno vodu ze Struhy nabrali a z toho vařili. U někdejší lékárny se prádlo vymáchalo ve Struze, rozprostřelo na trávě, kropilo se a nechalo na slunko bělit.“

Vzpomínala také dcera manželů Jakšíkových paní *Marie Traburová*:

„Struha – to byla idylka! Bylo to krásné tady u nás, i tam dál na zahrádkách. U každého baráčku byly udělané schůdky do vody. To bylo opravdu moc pěkné. Já jsem několikrát do Struhy spadla, vymáchala se v ní. Hlavně v zimě se muselo dávat pozor, břehy byly hodně vysoké, navíc sních na břehu a led na schůdkách.

Tak byla Struha také nebezpečná. A právě někde v místech, kde dříve měla sídlo Farní charita, stávala tam budova, říkalo se jí DAMF a později ji vykoupli Orli, tam bydlela Anežka Háldová. Chudera šla jednou pro vodu, na schůdkách jí uklouzly nohy, spadla do Struhy, utopila se. Našli ji až na stavidlech v papírnách.“

O letní procházce, pořádané městskou knihovnou po zajímavých místech města Rožnova, je vždy zájem.

Taková je historie rožnovské Struhy. Struha byla svého času tak samozřejmou součástí Rožnova, že o ní nestálo za to zmínit se ve svých knihách ani tak pečlivému člověku, jakým jistě byl spisovatel Čeněk Kramoliš.

V posledním čase své existence už Struha nepracovala, ale město jen krásnila. Přesto na ni lidé podnes rádi vzpomínají.

To vše už je dnes jen dávná historie, nenávratná minulost.

Vyprávění o příběhu rožnovské Struhy je malým ohlédnutím za historií tohoto obdivuhodného technického díla, které bylo po dlouhá staletí nedílnou součástí života města Rožnova.

Torzo dřevěného potrubí nalezeného při rekonstrukci křižovatky u pomníku Palackého ve dně Struhy, když se likvidovala část lomeného betonového mostu v úseku mezi Paláčkovým mlýnem a bývalou lékárnou.

PRAMENY

HLUŠIČKOVÁ, Hana: Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

Libri, Praha 2003, III. díl.

HASALÍK, Radek: Radhošť v proměnách času.

Valašský muzejní a národopisný spolek, Rožnov p. R. 1999.

KRAMOLIŠ, Čeněk: Ročenka města

Rožnova pod Radhoštěm a osad v okrese.

Městská spořitelna, Rožnov p. R. 1931.

ŠTIKA, Jaroslav. Moravské Valašsko, jeho vznik a vývoj. Ostrava: Profil, 1973.

KOLEKTIV AUTORŮ: Paměť města.

Edice Rožnovské malé tisky, Rožnov p. R. 2013.

DEÁKOVÁ, Jindřiška: Můj Rožnov.

Městská knihovna v Rožnově pod Radhoštěm,

Edice Milé tisky, Svazek č. 2, 2011.

SOBOTKA, Richard: Vraťte se, rozejsi

milí, přineste léto zpět. Městská

knihovna v Rožnově pod Radhoštěm,

Edice Milé tisky, Svazek č. 9, 2016.

SOBOTKA, Richard: Mizející historie.

Městská knihovna v Rožnově pod Radhoštěm,

Edice Milé tisky, Svazek č. 12, 2016.

BAJEROVI, Ivan a Svatopluk:
Bajerova zemědělská usedlost.
Městská knihovna v Rožnově pod Radhoštěm,
Edice Milé tisky, Svazek č. 13, 2017.

Příběh rožnovské Struhy

Richard Sobotka
2020

Vydala Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm,
příspěvková organizace
Bezručova 519, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm

Tel.: 571 654 747, 777 808 695
e-mail: knihovna@knir.cz
<http://www.knir.cz>

ISBN 978-80-87334-42-3

Edice Milé tisky č. 23

Odpovědná redaktorka:
Marcela Slížková

Redakční rada:
Richard Sobotka, Ivan Bajer, Vladimír Bartošek,
Pavel Hon, Jan Surý, Helena Uhrová

Sazba: Honza Bartoň

Logo Město v mé paměti a kresba knihovny:
Vladimír Bartošek

Fotografie ze soukromého archivu
Richarda Sobotky a Ivana Bajera

Městská knihovna

Rožnov pod Radhoštěm

MILÉ TISKY
